

Gesprek met Gerben Hoogterp

Gerben Hoogterp werd in de zomer van 1959 geboren. In de binnenstad van Leeuwarden, midden in een week met toenmalige hitte records. Begin juli is dat precies 67 jaar geleden. Als alles goed gaat, bereikt hij komende maand de pensioengerechtigde leeftijd en gaat hij – zoals dat in kerkelijke kring heet – met emeritaat. Reden voor een paar vragen bij het afscheid van de dominee van de Protestantse Gemeente Lekkum e.o.

Hoe begon je kerkelijke loopbaan?

Dat was in 1984 in Camminghaburen. Deze wijk was toen nog helemaal in ontwikkeling. Na mijn kandidaatsexamen had ik stage gelopen bij de Samen-op-weg gemeente in de Groninger nieuwbouwwijk Beijum en behaalde ik ook mijn preekbevoegdheid. Toen kwam de functie van pastoraal werker voorbij: een prachtige kans om te pionieren in mijn geboortestad.

Camminghaburen was nog in aanbouw. Kerkcentrum de Schakel betond nog niet.

Dat klopt. We kerkten in de dr. Algraschool. Die stond eenzaam midden in een zandvlakte. Alleen de straten lagen er, de huizen moesten nog komen. De centrale ontmoetingsruimte van de school was kerkzaal. Na de dienst ging het rolluik omhoog en dronken we koffie. Ik was in dienst van de hervormde gemeente, maar in de praktijk werkten we veel samen met andere kerken.

De hervormde gemeente huurde ook een pand aan de Kingmastate. Dat was het doordeweekse centrum en mijn uitvalbasis. In de beide winters dat ik er werkte in 1985 en 1986 was er ook een Elfstedentocht. Vanuit mijn werkplek aan de Kingmastate liep ik zo naar de Bonkevaart om Evert van Benthem als winnaar over de finish te zien komen.

Nu zijn we zoveel jaar verder. Hoe heb je het al die tijd vol gehouden? En hoe heb je je geloof behouden?

De eerste jaren waren een test voor mezelf. Lukt het? Maar ik heb het geluk gehad dat ik in de positieve oecumenische sfeer van Leeuwarden en daarna Groningen veel energie kwijt kon in het veelzijdige kerkenwerk. En ondanks mijn vaak jeugdig enthousiasme vooral de juiste begeleiding en ook waardering kreeg. Vaak was ik geraakt door het geloof van de mensen in plaats dat ik zelf het geloof moest verkondigen. Twijfel en basisvertrouwen in onzekere tijden. Mensen die omzien naar elkaar en zich belangeloos inzetten. Het preken hielp daarbij. Door te preken bleef de Bijbel een voortdurende bron van bezinning en inspiratie.

Daarnaast heeft het mij enorm geholpen om altijd iets naast het ambt in de kerk te doen. Onderwijs, sociaal werk en jarenlang politiek. Dat geldt voor mijn jaren als lid van de gemeenteraad en nu van het algemeen bestuur van het Wetterskip. En vooral ook mijn 25 jaar als geestelijk verzorger in het ziekenhuis. Op het raakvlak van zingeving en maatschappij voel ik mij thuis. Het zorgt voor steeds nieuwe ervaringen en je ontdekt steeds nieuwe perspectieven. Die afwisseling en wisselwerking houden me scherp.

Steeds waren er dus maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed waren binnen je werk.

Ja de wereld van het journaal was nooit ver weg van het pastorale werk. De sociaal-politieke werkelijkheid raakte de persoonlijke leefwereld. Begin jaren tachtig was de tijd van bezuinigingen van het kabinet Lubbers en discussies over kernwapens en de Koude Oorlog. Zat ik in Camminghaburen ineens in een kerkenraad met een gepensioneerd majoor van de

vliegbasis. We konden het heel goed met elkaar vinden. In de week dat ik begon in Groningen was de ramp met de kerncentrale in Tsjernobyl. Een maand na mijn intrede in Antwerpen viel de Berlijns muur. Daarna won het Vlaams Blok de verkiezingen. Toen ik dominee was tussen de rivieren brak de varkenspest uit en zat ik bij boeren aan de keukentafels. Een paar maanden nadat ik als geestelijk verzorger begon in de Sionsberg in Dokkum brak in Noord-Oost Friesland de MKZ uit. Het ziekenhuis lag binnen de door afgegrensde gevarezone – soldaten inspecteerden je kofferbak - en veehouders lagen met hartklachten op de IC. Tijdens de coronatijd was ik dominee in Muiden en geestelijk verzorger in ziekenhuis Tjongerschans. Aan de ene kant een lege Nicolaaskerk met een groot bereik door videokerkdiensten op YouTube en aan de andere kant een volle IC waar je ingepakt de eenzame stervenden nabij probeert te zijn.

Ondertussen is de kerk en het werk in al die jaren ook veranderd.

Instituten veranderen, dus de kerk als instituut verandert mee. Ook de plaats van de kerk in de samenleving is niet meer dezelfde als vroeger. Maar uiteindelijk wordt de kerk nog steeds gedragen door mensen. De Geest inspireert, en tegelijk blijft het mensenwerk met alle onderlinge verschillen. Juist dat vind ik zo indrukwekkend om te zien.

Dat geldt op alle fronten: het materiële werk, het onderhoud van gebouwen, de liturgie met muziek en soms het koor, maar ook het sociale netwerk dat kerken in en met dorpen vormen. Zo geven we gestalte aan dat grote verhaal van de onuitsprekelijke Eeuwige en van Jezus – zijn tijdloze boodschap van licht, liefde en vrede met betekenis en impact tot op vandaag.

Wat mij opvalt, is dat er tegenwoordig een grote openheid bestaat om met elkaar te spreken over de werkelijke betekenis van ons bestaan. De behoefte aan zingeving is er volop. Toen ik op de middelbare school maatschappijleer kreeg, leerden we vooral debatteren: je was vóór of tégen. Dat zie je nog steeds in veel praatprogramma's op tv. Ook kerkelijke avonden eindigden vaak met 'na afloop discussie'. Gelukkig gebeurt dat steeds minder. In mijn studententijd leerde ik in een gespreksgroep bij priester Herman Verbeek juist iets anders: luisteren naar elkaar en alleen spreken over wat je zélf raakt. Die houding is me altijd bijgebleven. Tijdens mijn werk in het ziekenhuis had ik elke maandagmorgen op de afdeling geriatrie een gespreksgroep over levensvragen. Nu leid ik in Lekkum een groep met jongeren rond de dertig. Het recept is steeds hetzelfde: praten over geloof en leven, luisteren zonder debat of discussie. Steeds weer blijken dat bijzondere bijeenkomsten te zijn. En eerlijk gezegd ook een weldadig medicijn tegen de destructieve polarisatie van deze tijd.

Had je nog niet door willen werken? Er is immers een dominees tekort?

Dat klopt. Wie had dat ooit kunnen denken toen ik aan de studie begon. Velen zeiden, waar begin je aan, de kerk heeft zijn langste tijd gehad. Hou je wel genoeg werk? Nu is er een tekort aan dominees. Vooral in Noord Nederland. Trends zijn dus moeilijk voorspelbaar. Neem bijvoorbeeld de Sint-Ceciliakerk in Lekkum. Ook veertig jaar geleden kwam daar op zondag een relatief kleine groep mensen samen. In dat opzicht is er niet zoveel veranderd. Het bijzondere is juist dat het nog steeds een kleine, maar vitale en betrokken geloofsgemeenschap is.

Ondanks de grote behoefte aan predikanten stop ik toch. Mijn leven is de afgelopen twee jaar ingrijpend veranderd. Na een openhartoperatie ben ik dankbaar dat ik me met twee gerepareerde hartkleppen weer zo goed voel. Verder hebben we inmiddels drie kleinkinderen. Genoeg redenen voor andere prioriteiten.

Wat ga je doen als pensionado?

Meer tijd voor familie en vrienden. Meer tijd om te fietsen. Meer tijd om te klussen en te rommelen in en rond ons huisje aan de Waddenkust. Eindelijk ook tijd om dingen op te ruimen. Verder zit ik tot de verkiezingen volgend jaar in het Algemeen Bestuur Wetterskip en een paar bestuur- en toezichtfuncties om maatschappelijk actief te blijven. Het lijkt me ook leuk om weer taalles te gaan geven statushouders. Genoeg plannen. Maar ik zal ook open staan voor het onbekende. De tijd zal het leren. Hopelijk blijven we wat gezond en wel, zowel persoonlijk en als samenleving.

Zondag 5 juli is je afscheidsdienst. Hoe kijk je er tegenaan?

Het is altijd moeilijk om afscheid te nemen van mensen aan wie je een deel van je hart verpand hebt. Maar nu verschilt het ook met vorige keren. Altijd was een afscheid een loopbaan-switch. Zo heb ik zeven maal afscheid genomen: van Camminghaburen, Groningen, Antwerpen, Maas en Waal, Dokkum, Muiden en als laatste van Heerenveen. Steeds was dat onvergetelijk. Je weet wel: *partir c'est mourir un peu*. Vertrekken is een beetje sterven. Nu is er ook de weemoed en pijn van een afscheid. Maar tegelijk is het ook anders, een einde van een carrière en het begin van een nieuwe levensfase.

Gerben Hoogterp thuis voor de geraniums

Hoe kijk je terug?

Ben dankbaar en blij dat ik in die eeuwenlange keten op verschillen de plekken een klein stukje schakel kon en mocht zijn. Als laatste hier in Lekkum, Miedum, Snakkerburen en Blitsaerd. En prachtige plek. Tussen de Dokkumer Ee en de Bonke. Als ik vanuit mijn werk in Dokkum 's avonds terugfietste langs de overkant van de Dokkumer Ee keek ik naar een iconisch plaatje: de Ceciliakerk op de terp. Dat ik daar nog eens bij zou horen. Toen ik begon in Camminghaburen bestond de Blitsaerd als woonwijk nog niet. De overkant van de Bonke was natuur. Dat ik daar ooit zou werken. Je kunt zeggen: ik ben nooit verder gekomen dan die overkant van de Bonke. Maar het was een prachtig avontuur.